

INSTITUTI I KURRIKULËS DHE I TRAJNIMIT

PROGRAMET E KURRIKULËS BËRTHAMË TË GJIMNAZIT

FUSHA: GJUHË E HUAJ

LËNDA: GJUHË ITALIANE

KODI: 3.3.11.B

PROGRAMI I LËNDËS GJUHË ITALIANE

PËR KLASËN E 11^{të}

TIRANË, DHJETOR 2009

Programi i gjuhës italiane për klasën e 11^{të} është një dokument zyrtar dhe ka për qëllim të arrijë dhe të realizojë standardet e mësimdhënies, të mësim-nxënies dhe të vlerësimit të nxënësit, në nivelin gjuhësor B1.2, sipas Kuadrit të Përbashkët Evropian të Referencave për Gjuhët (KPER), duke mundësuar që nxënësi nga përdorues i nivelit prag të gjuhës (B1+ në klasën e X-të), të bëhet përdorues prag, i pavarur.

Ky program mbështetet edhe te udhëzimet e Kurrikulës Kombëtare të Gjuhëve Moderne për Arsimin Publik Parauniversitar. Programi i klasës 11^{të} mishëron të gjitha njohuritë gjuhësore, ndër-lëndore dhe ndërkulturore të përfutuara nga klasa e 3^{të} deri në klasën e 10^{të}.

Programi mundëson realizimin e nevojave dhe interesave gjuhësore e kulturore të nxënësve, duke i ndërthurur ato me përvojat dhe dijet mbi botën që e rrethon. Kështu, programi kërkon që nxënës/i,-ja të rrisë e të thellojë aftësitë e tij shprehëse në gjuhën italiane, drejt thellimit të procesit të formimit të tij si përdorues i pavarur.

Programi mbështetet në interesat dhe nevojat gjuhësore të grupmoshës dhe nxit zhvillimin e pavarur, intelektual dhe sociokulturor të nxënësve.

Programi i gjuhës italiane për klasën e 11^{të} e drejton nxënës/in,-en të mësojë në mënyrë të pavarur, të zhvillojë të menduarit kritik dhe e përgatit për të nxënëti gjatë gjithë jetës. Këto mënyra të mësimdhënies/nxënies realizohen me sukses duke ndërthurur forma të ndryshme të punës individuale dhe të asaj në grup.

Programi i gjuhës italiane për klasën e 11^{të}, si pjesë përbërëse e kurrikulës së re të AML-së, lidhet edhe me programet ndërkurrikulare të kësaj klase, duke rritur dhe forcuar njohuritë e nxënës/it,-et jo vetëm në gjuhën italiane, por edhe në lëndët e tjera, si p.sh.: në histori, gjeografi, biologji, matematikë, informatikë etj., duke i ndërthurur këto dije në mënyrë logjike dhe krijuese. Kjo ndërthurje ndër-lëndore bëhet në mënyrë të vetëdijshme. Gjatë procesit të mësimdhënies/nxënies në klasën e 11^{të}, nxënës/i,-ja përfiton dije të qëndrueshme dhe të vazhdueshme me përdorimin e formave të larmishme të punës së tij/saj dhe ndihmën e mësuesit. Këto dije e përgatitin nxënës/in,-en të përballet me studime të mëtejshme, si dhe me mundësinë për punësimin brenda ose jashtë vendit.

Programi i gjuhës italiane për klasën e 11^{të} është konceptuar dhe hartuar në mënyrë të tillë që nxënësi, me dijet e marra gjatë procesit mësimor, të zhvillojë personalitetin e tij/saj, duke rritur besimin dhe ndjenjën e përgjegjësisë ndaj vetes dhe shoqërisë.

1. SYNIMI I LËNDËS

Programi i gjuhës italiane për klasën e 11^{të} synon të pasurojë aftësitë e fituara në nivelet e mëparshme dhe me konkretisht:

- të thellojë njohuritë gjuhësore, perceptuese dhe shprehëse;
- të përdorë saktë njohuritë gjuhësore duke thelluar aftësitë komunikuese në rrethana praktike të jetës së përditshme;
- të reagojë në mënyrë të përshtatshme në rrethanat e komunikimit ndërkulturor;
- të forcojë më tej ndërveprimin në situata reale jashtëshkollore;
- të përforcojë bashkëveprimin e punës në grup me punën e pavarur individuale dhe krijuese;
- të ushtrohet në punë të pavarur dhe krijuese brenda dhe jashtë klasës.

2. OBJEKTIVA TË PËRGJITHSHËM

Programi i gjuhës italiane për klasën e 11^{të} ka si objektivë të përgjithshëm qëndrueshmërinë dhe pasurimin e njohurive për gjuhën, duke zhvilluar më tej:

- shprehitë me shkrim dhe me gojë;
- saktësinë me shkrim dhe me gojë;
- aftësinë për të përballuar me shkathtësi problemet e përditshme përmes formimit të tij/saj gjuhësor;
- aftësinë për të vënë në dukje dallimet ndërmjet kulturave të ndryshme.

3. OBJEKTIVA

a) Objektiva sipas standardit në komunikim

Përshkrimi. Objektivat e standardit në këtë fushe i japin rol të rëndësishëm analizës gjuhësore dhe thellimit të ndërveprimit gjuhësor, duke siguruar rolin aktiv të nxënësit në situata të ndryshme të komunikimit. Njëkohësisht e bën nxënësin aktor të drejtpërdrejtë të realitetit komunikues e motivon nxënës/in,-en, dhe e bën më të shpenguar në përdorimin e gjuhës së përvetësuar, duke përballuar me sukses rrethana të ndryshme dhe duke marrë dhe shkëmbyer informacion të bollshëm gjuhësor dhe kulturor.

	Objektiva
Komunikimi	<p>Në fund të klasës 11^{të} nxënës/i,-ja aftësohet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • të ndërhyjë në një mjedis italisht-folës duke shprehur mendimet dhe opinionet e tij; • të jetë në gjendje të flasë në mënyrë të përmbledhur për përvojën e vet dhe projektet për të ardhmen; • të japë shpjegime për situata të ndryshme: udhëtimi, në dyqan, duke ndërvepruar me bashkëfolës; • të përshkruajë, në mënyrë të përmbledhur, situata, ngjarje të thjeshta dhe përshtypje; • të shprehë një gjendje të brendshme, hipoteza reale; • të shkruajë një letër pranimi ose ankimi; • të japë këshilla apo urdhër formal; • të përcjellë kuptimin e përgjithshëm të pjesëve të lexuara të llojeve të ndryshme: kronikë e shkurtër, artikull gazete, mesazhe zgjedhjesh, reklamë, ese, përmbledhje, një film; • të hartojë pjesë treguese (histori a përvojë

		deri diku komplekse), përshkruese (ngjarje apo ndjenja), argumentuese (ese të shkurtër), informuese (një relacion), ese të shkurtër me të dhëna të marra nga burime të ndryshme etj., në rrethana të tilla si jeta e përditshme, jeta në shkollë, bota rreth nesh, jeta personale, familjare dhe shoqërore, koha e lirë etj.
Veprimtaritë komunikimit	e	Në përfundim të klasës së 11 nxënës/i,-ja aftësohet: <ul style="list-style-type: none"> ▪ të miratojë, të kundërshtojë dhe të përforcojë një informacion te caktuar; ▪ të kërkojë dhe të japë leje; • të formulojë një ankesë; ▪ të bëjë hipoteza; ▪ të shprehë keqardhje dhe dëshira; ▪ të falë dhe të kërkojë falje; ▪ të nxisë dhe të verifikojë; ▪ të shprehë pëlqime dhe mospëlqime; etj për përvoja të ndryshme, në situata të jetës së përditshme, si: festa, takime, ditëlindje, treg, vende të panjohura, shkollë, mbrëmje, ekskursione, diskutime rreth aktualitetit, interesat etj.

b) Objektiva sipas standardit në kulturë

Përshkrimi. Objektivat e standardeve në këtë fushë thellojnë njohuritë kulturore dhe të sjelljes gjuhësore të nxënësit duke dalluar elementet kulturore të gjuhës që ai/ajo mëson si dhe duke vendosur marrëdhënie me kulturën e gjuhës amtare.

	Objektivat
Kultura	Në fund të klasës 11 ^{të} nxënës/i,-ja aftësohet: <ul style="list-style-type: none"> • të bëjë dallimin e elementëve bazë midis dy kulturave duke përcaktuar dhe zbatuar strategji të ndryshme; • të përdorë format e mirësjelljes në komunikimin ndër-njerëzor, tipike të gjuhës italiane, (sipas regjistrave të gjuhës, zyrtar, miqësor, etj); • të përdorë dhe harmonizojë të folurën dhe gjuhën në publik me sjelljen dhe format jo-verbale të komunikimit • të paraqesë përvojën e tij/saj sipas kërkesave të

	<p>gjuhës në fjalë;</p> <ul style="list-style-type: none"> • të hartojë një jetëshkrim në gjuhën italiane; • të dallojë njoftimet që bëhen për qëllime të ndryshme me elementet e vet bazë; • të hartojë një letër, një mesazh elektronik, një ftesë, udhëzime të thjeshta dhe një kërkesë drejtuar dikujt; • të zotërojë njohuritë bazë për letërsinë, artin, modën, kuzhinën tipike italiane.
--	---

c) Objektivat sipas standardit në formimin gjuhësor

Përshkrimi. Objektivat e standardit në këtë fushë e aftësojnë nxënës/in,-en të prodhojë elemente gjuhësore që i përkasin nivelit B1.2, ku nëpërmjet situatave të ndryshme ligjërimore, nxënës/i,-ja nxitet të praktikojë struktura gramatikore të gjuhës italiane, si dhe të kuptojë lidhjen dhe përdorimin e saktë të tyre. Këtu vihet theksi në analizën e njohurive gramatikore të përfuara në nivelet e mëparshme gjuhësore, duke tentuar në përdorimin e tyre dhe të strukturave të reja gjuhësore, në situata më të ndërlikuara drejt një shkalle më të lartë saktësie.

	Objektiva
Struktura gjuhësore	<p>Në fund të klasës 11^{të} nxënës/i,-ja aftësohet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • të zotërojë përdorimin e theksit tonik dhe të shkruar për: <ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>ndarjen në rrokje,</i> ✓ <i>elizionin dhe troncamiento (cungimin),</i> ✓ <i>përdorimin e saktë të shenjave (dy pika, pikëpresje, pikëçuditëse);</i> • të përdorë drejt (në morfologji e sintaksë): <ul style="list-style-type: none"> ✓ kohën e ardhme, ✓ mënyrën lidhore të tashme, në varësi të foljeve që shprehin gjendje shpirtërore, dyshim, pasiguri; ✓ foljen “essere” me ndajfolje, mbiemër emëror, ✓ periudhën hipotetike të realitetit, ✓ mënyrën kushtore të përbërë, ✓ mënyrën urdhërore formale, ✓ vendin e përemrit në mënyrën urdhërore formale, ✓ formën paskajore për të dhënë një urdhër, ✓ kalimin nga foljet tek emrat, ✓ mënyrën lidhore të shkruar, ✓ kohën e ardhme të përparme, ✓ funksione të ndajfoljes –insomma,

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ mënyrën lidhore, koha e pakryer, ✓ përemrin lidhor –che, ✓ periudhën hipotetike të mundësisë, ✓ formimin e ndajfoljeve kur mbarojnë me – mente.
--	--

4. OBJEKTIVAT SIPAS AFTËSIVE GJUHËSORE

Aftësia	Objektivat
Të dëgjuarit	<p>Në përfundim të klasës së 11 nxënës/i,-ja aftësohet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • të dëgjojë duke përzgjedhur dhe dalluar qëllimin e shpjegimit apo të leximit të mësuesit. • Të vendosë marrëdhëniet midis elementeve të rinj dhe atyre që zotëron ndërkohë në gjuhë. • Të përdorë strategji për të mbajtur mend gjatë dëgjimit nëpërmjet shënimeve, etj.

Të folurit	<p>Në përfundim të klasës së 11 nxënës/i,-ja aftësohet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ndërhyn kur duhet dhe ndihmon me mendime logjike dhe me lidhje. • Shprehet me qartësi duke iu përmbajtur temës, kohëve dhe mënyrave të situatës komunikuese. • Përdor në mënyrë funksionale strukturat morfosintaksore. • Pasuron leksikun e vet me terma specifike të lëndëve të ndryshme. • Di të tregojë, të rindërtojë dhe të ndryshojë tregime.
-------------------	--

<p>Të lexuarit dhe të kuptuarit</p>	<p>Në përfundim të klasës së 11 nxënës/i,-ja aftësohet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Përsos leximin shprehës me zë të lartë. • Dallon elementet e një pjesë. • Shquan tipologjitë e ndryshme. • Nis dhe bën analizën e pjesëve të llojeve të ndryshme sipas metodologjisë së posaçme të një lënde. • kryen veprime në një pjesë me qellim që: <ul style="list-style-type: none"> ✓ të strukturojë me saktësi një përgjigje për një pyetje (të thjeshtë ose jo) që lidhet me kuptimin e pjesës; ✓ të përmbledhë pjesën sipas kriterëve të dhëna; ✓ të zgjerojë një pjesë të shkurtër; ✓ të bëjë parafrazimin e pjesëve të llojeve të ndryshme; ✓ të rishkruajë pjesë sipas kriterëve të ndryshme; ✓ të marrë shënime kur duhet. • strukturon pjesë të llojeve të ndryshme me qellim që: <ul style="list-style-type: none"> ✓ të organizojë një hartë konceptore të temës së marrë në shqyrtim; ✓ të organizojë ide, përvoja, të dhëna të ndryshme të nxjerra dhe nga pjesa; ✓ të rishikojë një pjesë të tij/saj. • Zhvillon aftësinë Morfo-sintaksore: <ul style="list-style-type: none"> ✓ shmang përsëritjet; ✓ përdor si duhet përemrat; ✓ përdor si duhet parafjalët, lidhëzat, lidhorët e tjerë.
--	--

Të shkruarit	<p>Në përfundim të klasës së 11 nxënës/i,-ja aftësohet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • të shkruajë tekste të lidhura thjeshtë mbi një gamë temash të ndryshme, duke lidhur një seri elementesh të dallueshme në një sekuencë lineare; • të shkruajë një letër personale për të dhënë të rejtat dhe të shprehë mendimin e tij mbi një temë abstrakte ose kulturore, si: film, muzikë etj.; • të bëjë përmbledhjen e një përvoje, duke përshkruar ndjenjat dhe reagimet e tij, në një tekst të thjeshtë e koherent; • të shkruajë ese të thjeshta e të shkurtra mbi tema të interesit të përditshëm; • të shkruajë në formë te përmbledhur mbi një burim informacionesh faktike, për tema të njohura ose të panjohura, të bëjë raportin për to dhe të japë mendimin e tij; • të shkruajë raporte shumë të shkurtra në formë standarde që transmetojnë informacione faktike dhe justifikojnë veprime.
---------------------	--

Të arsyetuarit për elementët gjuhësor	<p>Në përfundim të klasës së 11 nxënës/i,-ja aftësohet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dallon, duke qene i sigurt, elementet sintaksore të gjuhës dhe strukturën logjike të fjalisë të tilla si; <ul style="list-style-type: none"> ✓ kryefjala; ✓ kallëzuesi(foljor dhe emëror); ✓ kundrina e drejtë; ✓ kundrinorët e zhdrejtë kryesorë.
--	---

5. KËRKESA TË GJUHËS ITALIANE NDAJ LËNDËVE TË TJERA

Gjuha italiane do të zhvillohet në mënyrë të tillë, që përvetësimi i mirë në tërësinë e saj, të japë mbështetje dhe për lëndët e tjera që zhvillohen në shkollë dhe anasjelltas. Në kohën tonë vjelja e materialeve në gjuhën e huaj është bërë një domosdoshmëri për plotësimin e detyrimeve të disiplinave të tjera. Në këtë mënyrë, i gjithë formimi në gjuhën italiane mund të japë një ndihmesë të drejtpërdrejtë për të kuptuar, vjelë, përshtatur mendime, sugjerime, zgjidhje sipas kërkesave më bashkëkohore të shkollës në mënyrë sistematike dhe të arsyetuar.

Një situatë e tillë e nxit formimin individual të nxënësit dhe të klasës në tërësi. I pasuron ata me mendim të ri dhe gjykim përherë e më relativ për realitetin dhe për kontekstin ku jetojnë e studiojnë.

Bashkë me përvetësimin e mirëfilltë gjuhësor përçohet ndjeshmëri për tema të cilat i interesojnë të rinjve dhe njerëzve në përgjithësi. Nëpërmjet tyre nxënësit mund të marrin apo kërkojnë zgjidhje dhe të ndryshojnë mendimin e qëndrimin për botën në tërësi.

Në përafrimin e drejtpërdrejtë me gjuhën dhe kulturën italiane, me standardet ndryshe në komunikim, me të dhënat e qenësishme të kulturës, artit, traditës dhe modës së qytetërimit italian, rritet ndjeshmëria për t'u bërë më të mirë dhe për të rivlerësuar arritjet e popullit tënd.

Fushat tematike të parashtruara për realizimin e objektivave në këtë program japin kontekste të ndryshme ku nxënës/i,-ja merr koncepte gjuhësore dhe i praktikon ato. Meqenëse njohja rreth botës është më e plotë, në këtë vit shkollor të arsimimit bëhet e mundur që aftësitë shprehëse gjuhësore të rriten, duke thelluar kështu integrimin ndër-lëndor.

Ndërthurja ndër-lëndore shprehet si më poshtë:

1. Lidhja mes gjuhës italiane dhe *matematikës* shprehet në përdorimin e shifrave, të numrave dhe të veprimeve matematikore në gjuhën e huaj, si p.sh.: sistemi metrik evropian dhe anglez.
2. Lidhja e gjuhës së huaj me shkencat natyrore, p.sh.: me *biologjinë*, reflektohet në trajtimin e temave rreth trupit të njeriut, bimësinë, si dhe në ndikimin e funksioneve që ato kryejnë.
3. Në lëndën e TIK-ut, nxënës/i,-ja aftësohet të përdorë internetin, e-mailin, programe të ndryshme që e ndihmon atë të eksplorojë të rejtat mbi botën që ai/ajo studion.
4. Me *artet* janë të lidhura ngushtë temat rreth personaliteteve dhe kontributit të tyre në fushën e sportit, muzikës, modës dhe pikturës.
5. Me *shkencat sociale* janë të lidhura tema, si: miqësia, marrëdhëniet familjare, marrëdhëniet në shkollë, marrëdhëniet në komunitet, koha e lirë dhe shfytëzimi i saj si pjesë e fushës tematike “Jeta shoqërore dhe presonale”.

Falë bashkërendimit me lëndët e tjera të klasës së 11-të, mundësohet një edukim i një shkalle të lartë që rrok aspektin intelektual mjedisor, kulturor, etik dhe rrit përgjegjësitë qytetare.

6. KËRKESA PËR ZBATIMIN E PROGRAMIT

Orët mësimore

Sasia e orëve mësimore për secilën linjë është rekomanduese. Përdoruesit e programit duhet të respektojnë sasinë e orëve vjetore të lëndës, kurse janë të lirë të ndryshojnë me 10% (shtesë ose pakësim) orët e rekomanduara për secilën linjë. Kjo do të thotë se mësuesi mund të vendosë të përparojë më ngadalë, kur vë re se nxënësit e tij hasin vështirësi të veçanta në përmbushjen e objektivave të kapitullit, por mund të ecë më shpejt, kur nxënësit e tij demonstrojnë një përvetësim të kënaqshëm.

Në programin e lëndës së gjuhës italiane afërsisht **70%** e orëve mësimore totale janë për shtjellimin e njohurive të reja lëndore dhe **30%** e tyre janë për përpunimin e njohurive (gjatë vitit dhe në fund të vitit shkollor).

Shpërndarja e orëve mësimore

Gjuha italiane për klasën e 11^{të} zhvillohet me 3 orë mësimore në javë (36 javë x 3 orë = 108 orë vjetore) dhe shpërndarja e orëve të planifikuara sipas linjave dhe nën-linjave është si vijon:

Gjatë shtjellimit linear të lëndës në pjesë (në kapituj e njësi mësimore) linjat dhe nënlinjat ndërthuren me njëra-tjetrën. Mësues/i,-ja është i/e lirë të bëjë kombinimin e tyre brenda një kapitulli ose një njësie mësimore, pavarësisht renditjes në tabelën e shpërndarjes së orëve.

Komunikimi dhe formimi kulturor zë 85 orë, të cilat ndahen, sipas nënlinjave që u përgjigjen, 60 orë mësimore për kulturën dhe komunikimin (nga të cilat 70% e tyre, që përbëjnë 42 orë, do të jenë për trajtimin e lëndës së re, kurse 30% e tyre, që përbëjnë 18 orë, do të shërbejnë për përpunimin e njohurive; me përpunim do të kuptojmë, p.sh.: përforsimin e informacionit të marrë në temat përkatëse apo ushtrime për mendimin kritik rreth këtij informacioni) dhe 25 orë për aktet dhe funksionet e komunikimit (nga të cilat 70% e tyre, që përbëjnë 18 orë mësimore, do të shërbejnë për njohuritë e reja, kurse 30% e tyre, d.m.th. 7 orë mësimore, do të përdoren për përpunimin e njohurive. Në këtë linjë, mësuesi bën përpunim njohurish për integrimin tërësor të lëndës, d.m.th., ai jep detyra komplekse ku pasqyrohen njohuritë e përfuara sipas linjave dhe nënlinjave në një kapitull.)

Orët e përgjithshme për përpunimin e lëndës në linja dhe nënlinja janë 31, nga të cilat 5% e tyre, d.m.th. 6 orë do të përdoren për përpunimin e të gjithë lëndës, ku vlerësimi tërësor i lëndës zë vendin e tij (p.sh.: 3 orë mund të përdoren për përsëritjen dhe 3 orë për vlerësimin me shkrim dhe me gojë të dijeve që kanë fituar nxënësit gjatë procesit të nxënies).

Formimi gjuhësor zë 23 orë. Janë kryesisht orë në të cilat mësuesi shtjellon në bashkëveprim me nxënësit njohuri gramatikore dhe ushtrime gjuhësore, gramatikore e leksikore (nga të cilat 70% e tyre, që përbëjnë 16 orë mësimore, do të shfrytëzohen për trajtimin e strukturave të reja, kurse 30% e tyre, që përbëjnë 7 orë, do të shërbejnë për rimarrjen, përpunimin dhe përforsimin e tyre).

Metodologjia e zbatimit të programit

Metodologjia e sugjeruar nga KPE(Kuadri i Përbashkët Evropian i Referencave për Gjuhët) i konsideron nxënësit që studiojnë dhe përdorin gjuhën mbi të gjitha si “aktorë shoqërorë”, domethënë anëtarë të një shoqërie që kanë detyra (jo vetëm gjuhësore) për të kryer në rrethana të dhëna, në një mjedis të caktuar dhe brenda një fushe veprimi. Në përputhje me këtë vizion pragmatik të mësimdhënies, veprimtaritë që propozohen për tu zhvilluar në klasë, përqendrohen në atë që quhet “të dish të bësh” me kahe drejt veprimit. Nxënës/i,-ja ftohet të kryejë detyra komunikuese (tasks) sa më me kuptim dhe motivuese, me qëllim që të zhvillojë aftësinë e vet gjuhësore dhe komunikuese në gjuhën italiane.

Detyrat zgjidhen dhe përshkallëzohen në bazë të udhëzimeve që përmban KPE dhe në funksion të tyre përzgjidhen argumentet gramatikore të programit. Gramatika nuk përbën një qëllim në vetvete, por është një mjet për brenditë.

Pjesët, me gojë apo të shkruara, përbëjnë njësinë bazë të mësimimit. Për t’u njohur me llojet e ndryshme përzgjidhen pjesë me biseda telefonike, njoftime, artikuj, letra formale ose jo, copëza romani etj. Ata/ato duhet të riprodhojnë me besnikëri një situatë të caktuar komunikuese.

Nxënësit duhet të mendojnë në mënyrë deri diku të pavarur për mekanizmat e funksionimit të gjuhës nëpërmjet ecurisë metodike të induksionit. Kështu, do të jetë ai vetë që do zbulojë dhe do përvijojë hipoteza.

Sipas parimit shkallë-shkallë elementet gramatikore rimerren dhe zgjerohen progresivisht. Për këtë arsye, rregullat e zbuluara nuk janë të plota dhe janë të përkohshme, nxënësi gati i pavarur do i zbulojë dukuritë gjuhësore për të plotësuar detajet që mungojnë. Strukturat duhet të jepen sipas shpeshtësisë së përdorimit dhe prodhueshmërisë.

Meqë nxënës/i,-ja shihet si “aktor shoqëror”, aftësitë komunikuese duhet të lidhen me përvetësimin e aftësisë socialkulturore. Nxënës/it,-et mund të zbulojnë gjëra të përbashkëta dhe dalluese midis kulturave duke zhvilluar aftësinë ndërkulturore.

Marrëdhëniet e besimit mësues-nxënës janë shumë të rëndësishme për të siguruar suksesin e procesit.

Ndërveprimi midis nxënësve është shumë i rëndësishëm dhe qendror për organizimin e veprimtarive në klasë. Kështu pasurohen njohuritë e secilit nga njohuritë e të tjerëve. Kjo kërkon që bankat të vendosen në mënyrë të tillë, që të sigurojnë këtë lloj komunikimi. Ka vlerë dhe për ata nxënës jo shumë të aftë për marrëdhënie ndërpersonale.

Gjuha italiane duhet të përdoret si gjuhë e shpjegimit të dukurive, gjithnjë, me shpjegime të thjeshta e të kuptueshme.

6. VLERËSIMI

Zbatimi me rigozitet i udhëzimeve për përdorimin e programit të klasës së 11^{të} bën të mundur vënien në praktikë të një mënyre vlerësimi bashkëkohore të dijeve të nxënës/it,-es, d.m.th. me bazë vlerësimin komunikativ me shkrim dhe me gojë gjatë gjithë procesit mësimor. Kjo metodë vlerësimi, mbështetur në Kuadrin e Përbashkët Evropian të Referencave për Gjuhët dhe në Portofolin Evropian për Gjuhët, jo vetëm përshkon gjithë procesin mësimor, por shërben edhe për përmirësimin e këtij procesi.

Kur vlerësimi mbështetet në aktivitetet e organizuara në klasë, të parashikuara në program, në përputhje me objektivat e tij, ai siguron:

- një matje të rregullt të ecurisë së nxënës/it,-es në gjuhën italiane;
- një informacion për rivlerësim të përmbajtjes lëndore, si dhe cakton detyrat për të ardhmen;
- një përmirësim të njohurive të nxënës/it,-es;
- një përgjegjshmëri të gjithë pjesëmarrësve në procesin e mësimdhënies/nxënies (nxënës, mësues të gjuhës italiane dhe ndërlëndorë, drejtorja e shkollës, inspektori i arsimit për gjuhën italiane dhe detyrimisht edhe prindërit).

Vlerësimi mbështetet tërësisht në objektivat e programit lëndor dhe mësuesi nuk ka të drejtë të vlerësojë nxënës/in,-en për ata objektiva të arritjes që nuk përshkruhen në program.

Objektiv i vlerësimit nuk janë vetëm njohuritë dhe aftësitë, por edhe qëndrimet e nxënësve, si qëndrimet etiko-sociale në përgjithësi dhe ato të bashkëpunimit me të tjerët, në veçanti. Vlerësimi i nxënës/it,-es duhet të jetë sa më objektiv dhe i matshëm. Asgjë nuk është më nxitës, sesa sukcesi i arritur duke u përballur me gjendjen reale në të cilën ndodhet një nxënës/e.

Mësues/i,-ja monitoron dhe vlerëson detyrat, duke përcaktuar objektiva të qartë.

Mësues/i,-ja përdor vetë dhe ndihmon edhe nxënësit që të përdorin një larmi mënyrash vlerësimi.

Vlerësimi mund të organizohet në disa forma:

Vlerësimi i dijeve (ose i niveleve), ku përfshihet vlerësimi i objektivave specifike. Ky vlerësim ka lidhje me atë çka është mësuar gjatë një jave, muaji ose semestri, pra me punën që është bërë me tekstin dhe programin. Vlerësimi i dijes është i bazuar në orën e mësimit. Kështu, ai i përgjigjet një vështrimi të brendshëm. Ky lloj vlerësimi është pozitiv për faktin se është më afër përvojës së nxënës/it,-es

Vlerësimi i kapaciteteve (ose i zbatimit të aftësive, ose i performancës) që është vlerësimi i asaj çka nxënësit mund të bëjnë ose dinë në raport me zbatimin e saj në jetën e përditshme dhe i lejon çdonjërit të pozicionohet aty ku e meriton, pasi rezultatet janë mëse të dukshme.

Vlerësimi mund të bëhet individual ose në grup, në klasë ose jashtë saj. Nxënësi/i,-ja vlerësohet me notë, ndërsa demonstroi arritjet e tij/saj me gojë, me shkrim, ose nëpërmjet veprimtarish e produktesh të tjera, si: vallëzon, eksperimenton, prodhon një maket etj.

Vlerësimi me shkrim dhe me gojë klasifikohet në:

Vlerësimi formues, me anë të të cilit merret informacion rreth asaj që është arritur nga nxënësi/i,-ja në formimin e tij/saj gjuhësor, në përputhje me objektivat e caktuar.

Vlerësimi diagnostikues, i cili bëhet në mënyrë të vazhdueshme, për të marrë informacion rreth përgatitjes ditore dhe përvetësimit të materialit gjuhësor të dhënë më parë. Gjithashtu, ai jep informacion për efektivitetin e të nxënësit dhe ndihmon në ecurinë e mëtejshme të mësimdhënies/nxënies.

Vlerësimi i planifikuar mbi bazën e realizimit të objektivave të nënlinjave, pra në bazë kapitulli. Ky vlerësim bëhet me notë dhe realizohet në fund të çdo mësimi përsëritës.

Vlerësimi motivues, ndihmon për të nxitur dëshirën e nxënës/it,-es për mësimin e gjuhës italiane. Ky vlerësim është i vazhdueshëm dhe gjatë gjithë procesit mësuesor. Mësues/i,-ja realizon këtë lloj vlerësimi duke gjetur shprehjet e duhura motivuese, si p.sh.: *mirë, shumë mirë* etj., dhe duke përdorur materiale që nxënësin vlerësimin motivues të nxënësit, p.sh.: përgatitja e dosjes së arritjeve të nxënës/it,-es si pjesë e portofolit evropian të gjuhëve, ku ai vendos çertifikata, provime, projekte, dëshmi etj. që provojnë ecuri të tij në gjuhë.

Vlerësimi me notë

Vlerësimi i nxënës/it,-es bëhet me notë sipas sistemit të vlerësimit të vendosur nga MASH-i dhe AVA. Ky vlerësim nuk përfundon me vendosjen e notës. Ai përqëndrohet tërësisht në monitorimin dhe vlerësimin e njohurive të nxënësve të përfutuara në vazhdimësi, si dhe të rezultateve të arritura gjatë procesit të mësimdhënies/nxënies.

Mësues/i,-ja vlerëson nxënësin/in,-en me notë gjatë vitit shkollor, ndërsa ai/ajo demonstroi zotërimin e njohurive dhe aftësive, si dhe qëndrimet të cilat janë parashikuar të kurrikula e gjimnazit dhe programet e lëndëve ose të moduleve.

Lëndët e kurrikulës bërthamë dhe të asaj me zgjedhje, modulet lëndore dhe ato profesionale, projektet kurrikulare shkollore, pra, të gjitha veprimtaritë e të nxënësit për të

cilat formulohen paraprakisht objektivat e të nxënit, vlerësohen me notë. Në punimet e nxënësve në grupe të vogla, është mësuesi që paracakton peshën e vlerësimit me notë të grupit në tërësi dhe atë të secilit nxënës në veçanti.

Vlerësimi përfundimtar

Në përfundim të semestrit të parë, për çdo nxënës/e dhe lëndë përllogaritet nota semestrale dhe në përfundim të vitit shkollor, nota vjetore. Nota e semestrit të parë dhe ajo vjetore përllogariten duke pasur si të dhëna fillestare të gjitha notat e nxënës/it-es të shënuara në regjistër. Notat gjatë vitit shkollor nuk kanë të njëjtën peshë në njehsimin e notës semestrale dhe asaj vjetore. Peshat e një note përcaktohet nga lloji i saj.

Janë katër këto lloje:

- vlerësimet e përditshme,
- provimet periodike me shkrim,
- punimet e nxënësve,
- provimi përfundimtar (nëse mësuesi e zhvillon edhe këtë),

Duhet treguar kujdes që;

- Para testimit duhet bërë një model, që t'u tregohet nxënësve se si do të bëhet testimi.
- Caktohen më parë qëllimet e testimit për të kaluar më pas në zhvillimin e tij.
- Vlerësimi mund të jetë individual ose në grup.
- Në rastet kur testet hartohen me pyetje të llojeve të ndryshme, ato grupohen sipas llojit të tyre p.sh.: pyetje me zgjedhje të shumëfishtë bashkë, ato me çiftim bashkë e kështu me radhë.
- Është mirë që pyetjet në test të renditen sipas shkallës së vështirësisë së tyre. Zakonisht në një test, (p.sh.: në fund të një kapitulli) kërkohen që 40% të pyetjeve të jenë të nivelit të parë, 40% të nivelit të dytë dhe 20% të nivelit të tretë. Numri i pyetjeve në test varet nga ajo çka duhet testuar (një mësim, kapitull apo një koncept.)

Disa udhëzime për vlerësimin.

Është e domosdoshme që mësues/i,-ja të mos përdorë vetëm një formë vlerësimi, por larmi formash. Ato duhet t'u krijojnë nxënësve mundësi të vlerësohen në atë mënyrë që është e përshtatshme për çdo individ. Kështu, p.sh.: një nxënës/e përgjigjet më mirë me gojë, një tjetër me shkrim, njeri i shpreh bukur dhe me emocion mendimet në një pyetje të hapur, një tjetër jo dhe e ka të lehtë në pyetjet e mbyllura etj.

Vlerësimet e përfundimeve të nxënësve të trajtohen me kompetencë e jo si mesatare aritmetike e notave të vlerësimit formues.

Të kihet parasysh që përparimi i nxënës/it,-es dhe një gjykim përmbledhës në përfundim të periudhës bazuar në objektiva, përbën vlerësimin përfundimtar. Vonesat e dhënies së përfundimeve të vlerësimit dhe analiza e tyre nga mësues/i,-ja e ulin shumë vlerën e korrigjimit të gabimeve.

Shënime të jenë të thjeshta, por të pasura. Është e domosdoshme që përveç regjistrit të klasës, mësues/i,-ja të mbajë shënime të tjera për punën e çdo nxënës/i,-e. Ato ndihmojnë në njohjen dhe në vlerësimin e arritjeve, në diagnostimin e në riparimin e vështirësive dhe lehtësojnë vlerësimet përmbledhëse.

Vlerësimi i nxënësit përshkon gjithë procesin mësimor dhe shërben për përmirësimin e këtij procesi. Vlerësimi i nxënësit nuk ka për qëllim të vetëm vendosjen e notës dhe as nuk përfundon me vendosjen e saj.

Vlerësimi në lëndën e gjuhës se huaj do të fokusohet në aftësinë e zotërimit të koncepteve kyç të gjuhës se huaj dhe të aplikimit të këtyre koncepteve. Vlerësimi i aftësive do të vërë theksin në sjelljen e nxënësve në një punim të caktuar, sjelljen në grup dhe aftësinë e tyre për të përdorur burime të ndryshme për marrjen e informacionit në gjuhë të huaj si dhe vlerësimin në mënyrë kritike të këtij informacioni.

Vlerësimi mbështetet tërësisht në objektivat e programit lëndor dhe mësuesi nuk ka të drejtë të vlerësojë nxënësit për ato objektiva të arritjes që nuk përshkruhen në program. Objektivi i vlerësimit nuk janë vetëm njohuritë dhe aftësitë, por edhe qëndrimet e nxënësve, si qëndrimet etike e sociale në përgjithësi dhe ato të bashkëpunimit me të tjerët, në veçanti.

Mësues/i,-ja zhvillon vetë si dhe ndihmon nxënësit dhe së bashku zhvillojnë një larmi mënyrash vlerësimi.

Metodat e vlerësimit të përdorura në gjuhë të huaj do të përfshijnë:

- teste me shkrim për të kontrolluar arritjet e nxënësve në lidhje me objektivat e programit,
- monitorimin e punës në grup të nxënësve,
- punët eksperimentale, raportet e punës,
- projektet, prezantimet e kërkimeve.

Vlerësimi mund të bëhet individual ose në grup, në klasë ose jashtë saj. Mësues/i,-ja nuk e ka të detyrueshëm vlerësimin me notë të nxënësve në çdo orë mësimore.

Si rregull, nxënësit dhe mësuesit duhet të bashkëbisedojnë lirshëm si partnerë rreth përvetësimit të materialeve mësimore të zhvilluara në klasë dhe kryerjes së detyrave jashtë klase. Herë pas here, mësues/i,-ja duhet të vlerësojë me notë, duke ua bërë të qartë nxënësve, që në fillim, qëllimin e vlerësimit dhe kriteret e tij.

Vlerësimi me shkrim shërben për aftësimin e nxënësve në komunikimin me shkrim dhe mund të realizohet jo vetëm me laps e letër, por edhe në rrugë elektronike.

Mësues/i,-ja vlerëson nxënës/in,-en me notë për parashtrimet me shkrim në provimet periodike me shkrim dhe në prezantimet me shkrim të punimeve të tij/saj, të zhvilluara vetë ose në grup. Mësues/i,-ja planifikon provime periodike me shkrim për blloqe të gjera orësh mësimore, që përbëhen nga një apo disa kapituj, të cilët i bashkojnë objektiva të ndërlidhura të nxënësve. Në përshtatje me qëllimin e vlerësimit me shkrim, ai/ajo përdor lloje të ndryshme testesh, që nga minitestet disa minutëshe për një objektivi të veçantë të nxënësve, tek ato njëorëshe. Planifikohen teste me alternativa ose zhvillim, detyra tematike, projekte kurrikulare etj.

Vlerësimi në gjuhë të huaj do të fokusohet në aftësitë e nxënësve në lidhje me të kuptuarit dhe përdorimin e këtyre njohurive.

Portofoli i nxënës/it,-es, si një mundësi vlerësimi e vetëvlerësimi, është një koleksion i punimeve përgjatë vitit shkollor për lëndën. Portofoli i nxënës/it,-es mund të përmbajë provime me shkrim, detyra tematike, projekte kurrikulare, fotografi e produkte të veprimtarive kurrikulare. Përzgjedhjet për portofolin bëhen nga nxënës/i,-ja, ndërsa mësues/i,-ja rekomandon.

Çrregullime të diagnostikuara, si: disleksia, vështirësi të veçanta gjuhësore, p.sh.: të nxënësve të ardhur rishtas nga emigracioni, merren parasysh nga mësues/i,-ja, duke u mundësuar këtyre nxënësve të vlerësohen me mënyra të posaçme, përjashtuar vlerësimin me shkrim apo me gojë.

Vlerësim përfundimtar, që është vlerësim me notë e që finalizon arritjet e objektivave për këtë grup-moshë.

Në punime të nxënësve me grupe të vogla, mësuesi parashtron peshën e vlerësimit me notë të grupit në tërësi dhe të secilit nxënës në veçanti.

Mësues/i,-ja nuk e ka të detyrueshëm vlerësimin me notë të nxënësve dhe vendosjen e notave në regjistër për secilën orë mësimore. Si rregull, nxënësit dhe mësuesit duhet të bashkëbisedojnë lirshëm, si partnerë, rreth përvetësimit të njohurive të fituara nga orët e kaluara dhe rreth mirë-kryerjes së detyrave jashtë klase.

Herë pas here mësues/i,-ja duhet të vlerësojë me notë, duke ua bërë të qartë nxënësve që në fillim, qëllimin e vlerësimit dhe kriteret e tij.

Vlerësimi me shkrim shërben për aftësimin në komunikimin me shkrim dhe mund të realizohet jo vetëm me laps e letër, por edhe në rrugë elektronike.

Mësuesi vlerëson nxënës/in,-en me notë për parashtrimet me shkrim në provimet periodike me shkrim dhe në prezantimet me shkrim të punimeve të tij/saj, të realizuara vetë ose në grup.

Mësues/i,-ja planifikon provime periodike me shkrim për blloqe të gjera orësh mësimore, që përbëhen nga një a disa kapituj, të cilët i bashkojnë objektiva të ndërlidhur të të nxënësve. Në përshtatje me qëllimin e vlerësimit me shkrim, mësues/i,-ja përdor lloje të ndryshme testesh, që nga minitestet pakminutëshe për një objektivi të veçuar të të nxënësve, deri tek ato njëorëshe; teste me alternativa ose zhvillim, detyra tematike, projekte kurikulare etj. Një formë e parashtrimit me shkrim nga nxënësit është dhe provimi përfundimtar.

Vetëvlerësimi:

Vetëvlerësimi është një tjetër element i rëndësishëm i vlerësimit në mësimin e gjuhës italiane, ku secili jep gjykimin për zotësinë e vet. Vetëvlerësimi është një plotësues i domosdoshëm i vlerësimit nga mësues/i,-ja dhe nga provimet, madje dhe nga prindërit e institucione të tjera vlerësuese. Vetëvlerësimi ka efekt kur:

- u referohet normave dhe kapacitetit që korniza e gjuhëve parashtron për grupmoshën e tyre,
- është i lidhur me një përvojë të veçantë, që mund të jetë ajo e kalimit të testeve.

Vënia e synimeve të qarta në program, mundëson vetëvlerësimin e tyre në vazhdimësi.

Si mjet në vlerësim dhe vetëvlerësim shërben Portofoli Evropian i Gjuhëve (PEGJ), që me anë të tri pjesëve të tij: Pasaportës Gjuhësore, Biografisë gjuhësore dhe Dosjes, nxisin nxënësin të mendojë mbi nivelin e tij gjuhësor, duke vetë-vlerësuar njohuritë e marra, dhe dokumentimin e arritjeve të tij gjuhësore të cilat mund të jenë: provime me shkrim, detyra tematike, certifikata, projekte kurrikulare, fotografi e produkte të veprimtarive kurrikulare. PEGJ-i është dokumenti që çdo nxënës që mëson një gjuhë ose ka mësuar një gjuhë, i cili është në shkollë ose jashtë saj, mund të shënojë njohuritë e tij gjuhësore dhe eksperiencat kulturore. PEGJ-i nxit çdo nxënës të mësojë më shumë gjuhë, edhe në nivele modeste dhe të vazhdojë t'i mësojë ato gjatë gjithë jetës. PEGJ-i nxit

nxënësin të përmirësojë mësimin dhe kapacitetin e vlerësimit të aftësive të tij në fushën e gjuhëve. Përdorimi i PEGJ-it favorizon lëvizjen në Evropë duke informuar aftësitë për gjuhët në mënyrë të qartë dhe të krahasueshme në nivel ndërkombëtar. PEGJ-i kontribuon në mirëkuptimin reciprok në Evropë nëpërmjet eksperiencës së kulturave të tjera dhe me ndihmën e kapaciteteve të komunikimit në shumë gjuhë.

Nxënësit vlerësojnë punën e tyre në çifte. Më pas mësues/i,-ja dhe nxënësit bëjnë komentin përfundimtar.

Nxënësit, gjithashtu, vlerësojnë punën e njëri-tjetrit në grupe, duke marrë role të ndryshme, madje dhe pa nevojën e ndihmës së mësuesit.

Nxënës/i,-ja mban shënim arritjet e tij/saj, duke përdorur edhe gjuhën amtare.

Mësues/i,-ja bisedon me nxënës/in,-en individualisht dhe i tregon arritjet.

Interesi më i madh i vetëvlerësimit qëndron në faktin se ai është faktor motivimi dhe ndërgjegjësimi; ai i ndihmon nxënësit të njohin pikat e tyre të forta dhe të dobëta dhe kështu, të organizojnë më mirë të nxënësit e tyre. Nga vetëvlerësimi përfiton si nxënës/i,-ja, ashtu edhe mësues/i,-ja.